

Handout Workshop Storytelling

Conferentie kind en natuur, , Wim Ruis, w.ruis@ivn.nl

De kracht van Storytelling

We leven in een tijd waarin mensen, organisaties en landschappen op grote schaal bezig zijn met een interne en externe herwaardering en daarom op zoek zijn naar betekenis. Waarden en betekenisgeving zijn direct gekoppeld aan verhalen. Vandaar de roep om storytelling. Werken met verhalen is een reis naar passie en bezieling. Verhalen maken op een magische wijze verbinding; verbinding met jezelf, met de ander, met het omringende landschap en met de wereld. Storytelling biedt een omgeving van inspiratie, verbinding en betrokkenheid: een omgeving die leeft.

Waarom storytelling?

- Verhalen worden beter onthouden (al sinds de oertijd wordt kennis overgedragen via verhalen!)
- Verhalen roepen emoties op
- Verhalen komen in je hoofd tot leven (en daardoor kun je informatie beter verwerken)
- Een goed verhaal maakt je authentiek en geloofwaardig

Storytelling kan je benutten

- Om mensen een ervaring te geven
- Om mensen te motiveren om actie te ondernemen
- Om mensen aan het denken te zetten (verhalen sudderen na)
- Om een dialoog te stimuleren
- Om mensen te verbinden
- Om mensen bij een verandering te betrekken

Verhalen zijn de brug tussen kennis en emotie, tussen je linker- en rechterhersenhelft. Je hebt narratieven nodig om iets te onthouden, om geraakt te worden.

Storytelling gebruiken als IVN'er

- Verhalen over ervaringen met het landschap vertellen
- Als methode voor educatieve programma's en ontwerp van excursieprogramma
- Het eigen verhaal van het publiek laten ontdekken
- Een beleving in plaats van alleen informatie bieden (niet de emmer vullen maar juist het vuurtje aansteken)
- Verhalen van het landschap verzamelen, componeren, vertellen (Matthijs Schouten: de vier lagen van het landschap)

De vier lagen van het landschap

1. Skelet van het landschap (het ontstaan)
2. Flora en fauna
3. Voetstappen van de mens (cultuur, invloed van de mens)
4. Perceptie en beleving (hoe wij het landschap ervaren – voor iedereen anders!)

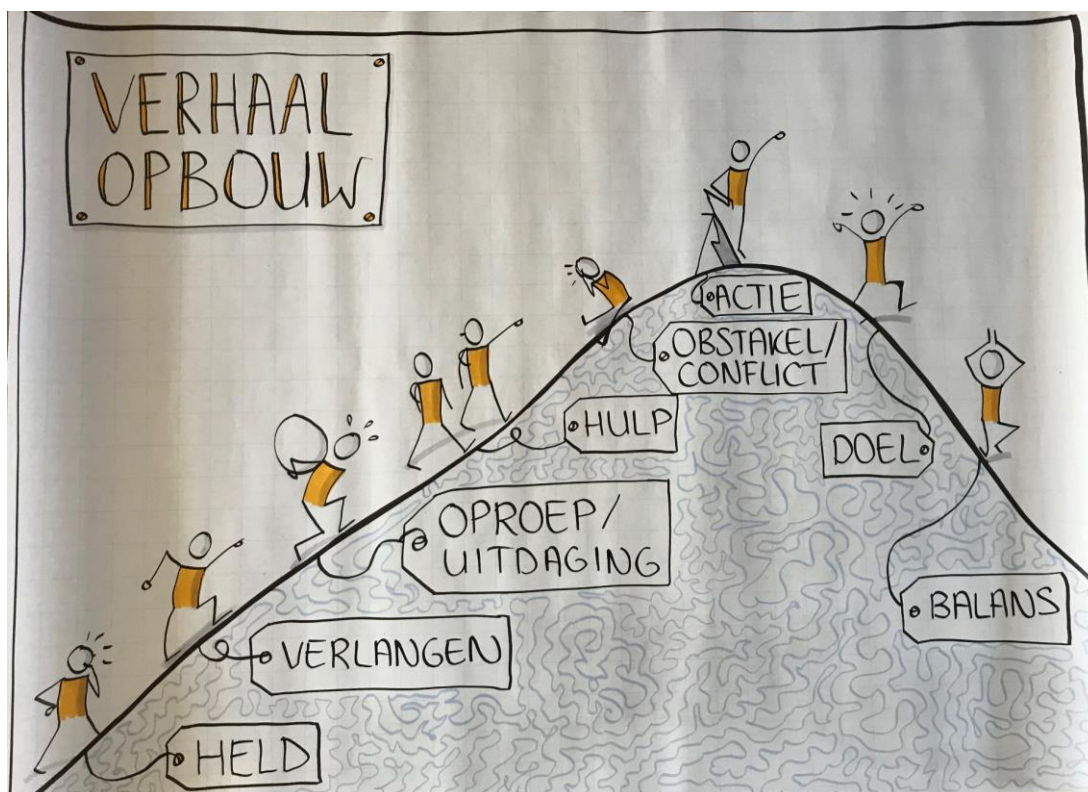

Een goed verhaal

Er was eens... Een beginstrofe die een magische uitwerking op ons heeft. Als deze woorden uitgesproken worden, zijn we direct vol aandacht voor het verhaal dat komen gaat. Je hebt het zelf ook vast wel eens ervaren: verhalen hebben bijzondere krachten. Vertellers zien hoe de luisteraars aan hun lippen hangen. Romanschrijvers weten hoe ze hun lezers verleiden door ze telkens weer aan een nieuw hoofdstuk te laten beginnen. Documentairemakers houden met verhaaltechnieken hun kijkers aan het scherm gekluisterd. Een van de geheime krachten om je publiek te raken is het gebruik van verhalen. Als IVN'er heb je waarschijnlijk een inspirerende natuurlijke omgeving. Ga op zoek naar de verhalen van het gebied. Van de mensen die er wonen of werkten, van de bijzondere planten en dieren die er leven, de legendes, de volksverhalen, bijzondere plaatsnamen. Welke verhalen raken jou en welke wil je graag meegeven aan je publiek? Een goed verhaal, op het juiste moment verteld, kan een wereld van verschil maken.

Verhaalopbouw, kapstok 1: De reis van de held

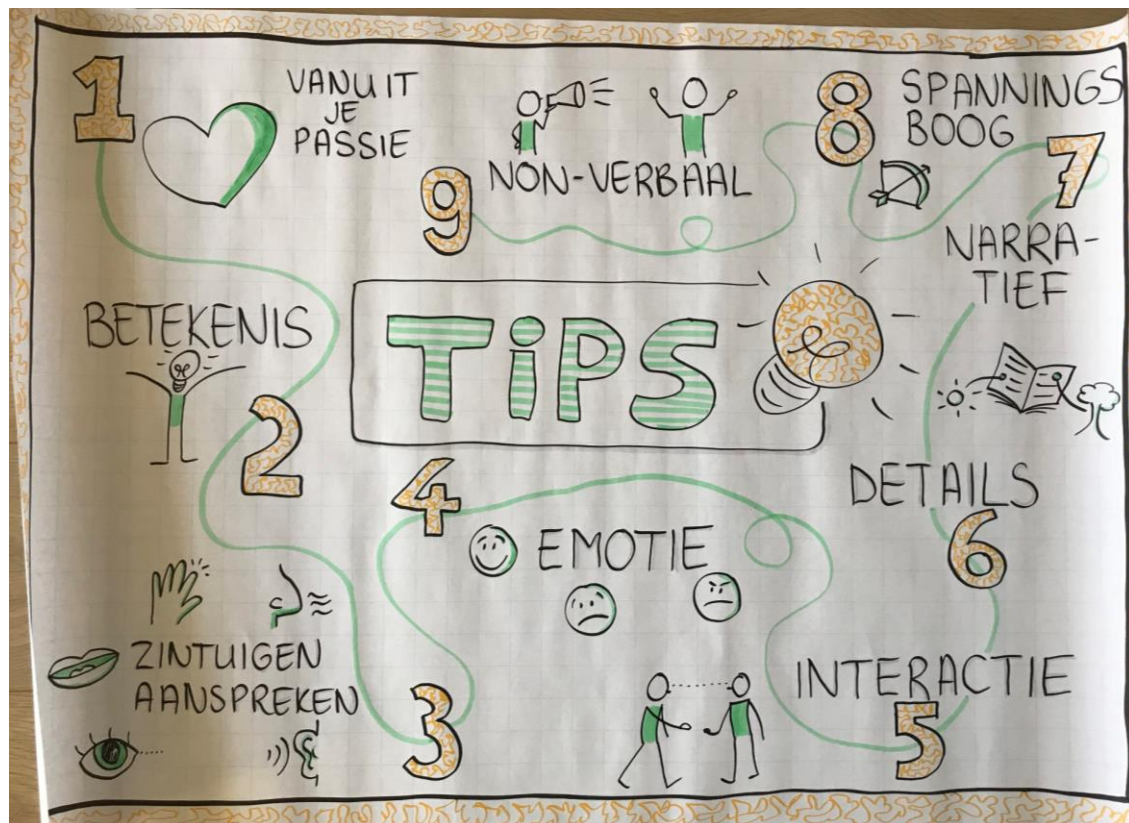
- Held – de hoofdpersoon van je verhaal
- Verlangen - onbewust en bewust (Assepoester die zich vrij wil voelen, Harry Potter die verlangt naar een warme familie)
- Uitdagingen - obstakels om te overwinnen (met jezelf, met een ander, met de maatschappij, met het universum (de natuur))
- Keuzes en ontwikkelingen - tonen wie je werkelijk bent!
- Conflicten en worstelingen

Verhaalopbouw, kapstok 2: BEB: Beeld, effect, betekenis

- Beeld: Start met de beschrijving van het beeld. De plaats, de tijd, de geuren, personen en opvallende kenmerken. Biedt de luisteraar of de lezer een ervaring.
- Effect: Vertel of beschrijf wat de effecten zijn. Neem de luisteraar of lezer mee in een emotie/gevoel of een inzicht.
- Betekenis: Plaats je verhaal in een context, geef het betekenis. Leg uit waarom je het nu vertelt, wat de betekenis is voor deze wandeling of bijeenkomst.

Aan de slag met jouw verhaal

Algemeen

- Ga uit van je eigen passie en drijfveren.
- Je hoeft niet alles te vertellen: een goed verteld verhaal stijgt boven de feiten en de historische werkelijkheid uit. Maak gerust gebruik van overdrijving of laat dingen weg.
- Spreek meerdere zintuigen aan.
- Zorg voor een verhaal met een boodschap, een conflict, herkenbare spelers die ons raken, een plot (met een wending).
- Conflict is de motor van elk goed verhaal. Conflict zorgt voor uitdaging, herkenning, spanning. Conflict kan ook zijn: tegenslag, worsteling, strijd.
- Bedenk wat bij je past. Vertel authentieke, geloofwaardige verhalen waarin je dichtbij jezelf blijft en die passen bij je publiek. Zo zorg je voor herkenbare verhalen die mensen raken.
- Je verhaal hoeft niet per se waar te zijn. Het kan ook een eigen gecomponeerd verhaal zijn. Belangrijk is wel dat je het verhaal met bezieling kunt vertellen.
- Probeer met jouw verhaal emoties los te maken bij de ontvanger.

Taalgebruik

- Omschrijf alles beeldend
- Gebruik eenvoudige woorden
- Gebruik vergelijkingen en metaforen
- Verrijk je verhaal met specifieke en relevante details
- Maak gebruik van personificaties
- Verwerk dialogen in je verhaal

Interactie

- Pas je verhalen aan op je publiek
- Let op je doelgroep: ga de interactie aan
- Zet je stem, gezicht en lichaam in (non-verbale communicatie)
- Betrek je doelgroep: geef ze een rol in het verhaal, laat ze een naam verzinnen, iets vasthouden, etc.

Veelgemaakte fouten

- Geen urgentie
Er staat niets op het spel, er is geen gevaar. De plotvraag 'Zal het lukken om...' ontbreekt. Er is geen hoger doel (of Heilige Graal), geen streven en daarom interesseert het ons maar matig. Denk dus eens na over een dieper gelegen behoefte waar je op inspeelt of een hogere algemeen menselijke waarde die je nastreeft, zoals rust, vrijheid, verbinding, creativiteit, vrede, gezondheid, etc.
- Geen draak
Er zit nergens een draak in het verhaal: het verhaal kabbelt maar door (soms veel te lang). Er is geen strijd, geen pijn, er wordt niets overwonnen, er vindt geen zelfreflectie plaats. Een goed verhaal lost iets op en dat gaat nooit zonder slag of stoot. Wat zijn de angsten, de beren op de weg? Bij jezelf en bij de ander? Waar moet afscheid van genomen worden? Kun je daar bij helpen?
- Geen omslagpunt of geen inzicht
Er zit geen omslagpunt in het verhaal. Het wordt niet duidelijk waar het nu eigenlijk om gaat, welke lessen we kunnen leren en welke waarde hier gecommuniceerd wordt. Wat zou er kunnen gebeuren waardoor er een verandering van waarde plaatsvindt? Is dat een inzicht? Hoe ga je merken dat het is gelukt wat je beoogt? En welke draak is dan overwonnen?

Tot slot

Is je verhaal klaar? Bedenk dan: kun je het verhaal eenvoudig vertellen in drie begrijpelijke zinnen? Alsof je aan een kind van 6 uitlegt? Is het makkelijk te onthouden? En kan dat kind het aan zijn vriendjes uitleggen? Een verhaal uitbreiden en ingewikkelder maken is makkelijker dan andersom!

Hoe nu verder?

Blijven doen

- Oefenen, oefenen, oefenen
- Vraag feedback: wat nemen mensen mee uit je verhaal? Wat raakte ze het meest?
- Zoek inspiratie: lees, luister, kijk films – schrijf op wat je kunt benutten

Verder lezen, kijken en luisteren

- NL Mieke Bouma - Storytelling in 12 stappen
- NL Carmina Gallo - De kracht van storytelling
- NL Shel Silverstein – De gulle boom (vertaling Arthur Japin)
- Farah Nobbe en Natalie Holwerda-Mieras - Storydesign
- EN Joseph Campbell - The Hero with a Thousand Faces
- EN Christopher Booker - 7 Basic Plots
- Video: Google reclame Reunion: <https://youtu.be/gHGDN9-oFJE>
- Video: David JP Phillips - The Magical Science of Storytelling: <https://youtu.be/Nj-hdQMa3uA>
- Video: Andrew Stanton - Tips voor een sterk verhaal:
www.ted.com/talks/andrew_stanton_the_clues_to_a_great_story?language=nl
- Video: Kate Messner - How to build a fictional world <https://youtu.be/ZQTQSbjecLg>
- Podcast: Echt gebeurd!
- Website: www.natuurverhalen.nl, van IVN Natuurgids Els Baars (haar boekjes zijn via de website te koop)

